

MEGHÍVÓ

A Közgazdaságtudományi Intézet, a Regionális Kutatások Központja és a Világ gazdasági Kutatóintézet MTA hálózati együttműködésének bemutatkozó szakmai konferenciájára

TÉMA: FELZÁRKÓZÁS, INTEGRÁCIÓ, GAZDASÁGI ÉS INTÉZMÉNYI ÁTALAKULÁS AZ EURÓPAI UNIÓ KELETI PEREMÉN

DÁTUM: 2007. május 31.

HELYSZÍN: MTA székház, Elnöki Tanácsterem

PROGRAM:

- 10.00-10.15: FAZEKAS KÁROLY igazgató (MTA KTI)
Megnyitó: Az MTA három gazdaságkutató intézetének megállapodása kutatási együttműködésről
- 10.15-10.30: INOTAI ANDRÁS igazgató (MTA VKI)
Bővítés után - mélyítés előtt? Gondolatok az európai integráció jövőjéről
- 10.30-10.45: SOÓS KÁROLY ATTILA – FERTŐ IMRE tudományos főmunkatárs (MTA KTI): Ipari fejlődés és intézmény átalakulás Közép-Kelet-Európában és a FÁK-országokban.
- 10.45-11.00: PÁLNÉ KOVÁCS ILONA igazgató (MTA RKK)
A területi közigazgatás adaptációs folyamatai az új tagállamokban és Délkelet-Európában
- 11.00-11.15: NOVÁK TAMÁS tudományos munkatárs (MTA VKI)
Az Európai Unió bővítése a délkelet-európai régióban. Esélyek és stratégiák
- 11.15-11.30: RÉTI TAMÁS tudományos főmunkatárs (MTA KTI)
Határmenti régiók felzárkózása és az Európai Unió (Dél-Szlovákia, Erdély és a Vajdaság gazdasági átalakulása)
- 11.30-11.45: HAJDÚ ZOLTÁN tudományos tanácsadó (MTA RKK)
Geopolitikai dilemmák a Balkán-félszigeten
- 11.45-12.00: HORVÁTH GYULA főigazgató (MTA RKK)
Összefoglalás és javaslatok az együttműködés lehetséges új formáira

Fazekas Károly
igazgató
MTA Közgazdaságtudományi
Intézet

Horváth Gyula
főigazgató
MTA Regionális Kutatások
Központja

Inotai András
igazgató
MTA Világ gazdasági
Kutatóintézet

ELŐADÁS ÖSSZEFOGLALÓK

Bővítés után - mélyítés előtt? Gondolatok az európai integráció jövőjéről (Inotai András)

A „keleti” bővítés két hulláma (2004 és 2007) után az EU további bővítésének nincs konkrét forgatókönyve. Kizárólag a tagság ígérete létezik a tárgyalásokat megkezdett Horvátország, a felvételi kérelmet benyújtott Macedónia, valamint a többi nyugat-balkáni ország felé. Egyre gyakrabban kerül előtérbe a „bővítési fáradtság” (enlargement fatigue) érve, ami mögött jelentős politikai erők, de nem egy tagállam társadalmának többsége is felsorakozik. Holott a 2004. évi bővítés nem akadályozta az integráció normális működését, sőt, az új tagállamok egyes területeken pótlólagos dinamikát kölcsönöztek a gazdasági folyamatoknak. Az „integrációs fáradtság” természetesen kimutatható, ez azonban a globális kihívásokhoz, az EU mélyítésének útjában álló akadályokhoz, illetve a tagállami reformelképzelésekkel szembeni erős társadalmi ellenállásnak tulajdonítható. Lényegi és gyors mélyítés nélkül a bővítési folyamat hosszabb időre leállhat, aminek Európa, ezen belül pedig a kritikus földrajzi helyzetben lévő Magyarország számára is lényegi biztonsági és gazdasági következményei lehetnek. Ugyanakkor alapvető a csatlakozni kívánó országok reformjainak felgyorsítása és a korábbiaknál szigorúbb uniós feltételek teljesítése.

Ipari fejlődés és intézmény átalakulás Közép-Kelet-Európában és a FÁK-országokban (Soós Károly Attila – Fertő Imre)

Az európai volt szocialista országok mai külkereskedelmében fontos szerepet játszik az Európai Unió (a 2004 előtti 15 tagállam), és kutatásunk során specializálódásukat ilyen viszonylatú exportjukon mértük; emellett összehasonlítást végeztünk a 15 régi tagállam egymás közötti kereskedelmével is. A specializáció mélysége és annak 1995 utáni változásai mellett az export tényezőintenzitásának változásait is mértük, és itt azt találtuk, hogy a közép-európai országok komparatív előnyei bizonyos fokú eltolódást mutatnak a technológia-intenzív és emberitőke-intenzív termékcsoportok felé; ugyanez kevésbé figyelhető meg a balti országokban és még kevésbé a FÁK-ban, ahol sértetlen a munka- és természetierőforrás-intenzív export (és termelés) dominanciája. A megfigyelt különbség magyarázata részben az „indulási feltételekben” (a „szocialista tervgazdaság” rövidebb vagy hosszabb időtartama, a legfontosabb európai piacoktól való távolság, természetierőforrás-ellátottság) keresendő, és maga az EU-csatlakozás kilátása, az arra való felkészülés is az indulási feltételekhez hasonló hatású, természetű induló feltételnek volt tekinthető. Részben azonban a poszt-szocialista reformok mélységében, a piacgazdasági feltételekhez alkalmazkodó intézményrendszer fejlesztésében megfigyelhető jelentős különbségek magyarázzák a teljesítmény-különbségeket.

A területi közigazgatás adaptációs folyamatai az új tagállamokban és Délkelet-Európában

(Pálné Kovács Ilona)

A kelet-európai új demokráciák mindegyikét jellemző adaptációs folyamat a területi közigazgatás modernizálása, az Európai közigazgatási térbe történő integrálása, az uniós kohéziós politika támasztotta adminisztratív kapacitások kiépítése. A nyugat-európai fejlődési trendekkel ellentétben, ebben a régióban a közös szovjet típusú államszervezési múlt, és az évszázados centralizációs hagyományok okán a rendszerváltás idején nem az integráció, a méretgazdaságossági szempontok, nem a középszintű kormányzás megerősítése vált jellemzővé, hanem a települési szintű kormányzás dezintegrációja, a középszint visszaszorítása. Az elmúlt évtizedben jelentős erőfeszítések történtek közigazgatási reformok bevezetésére, végrehajtására, átütő változásokat azonban többségében nem sikerült elérni. Az előadás ennek a jelenségnek az okait igyekszik feltárni.

Az Európai Unió bővítése a délkelet-európai régióban. Esélyek és stratégiák

(Novák Tamás)

A Nyugat-Balkán térség nagyon különböző fejlettségű és adottságú országokat foglal magában, de Horvátország kivételével általában nagyfokú szegénység, kedvezőtlen gazdasági szerkezet, sok esetben éles etnikai konfliktusok, a politikai intézmények instabilitása a jellemző. Az elmúlt négy-öt évben általánosnak tekinthető a gazdaságok stabilizálódása. Viszonylag magasak a GDP-növekedési ráták, az infláció mérséklődik vagy relatíve alacsony, a külföldi tőkebefektetések nagysága a regionális kockázat csökkenése és a termelési költségek közép-európai országokénál alacsonyabb szintje miatt élénkül. A hasonló jellegű folyamatok ellenére ezen országokat sem gazdasági, sem pedig nemzetközi integráltság (pl. az Európai Unióval fenntartott kapcsolatok szintje) szempontjából nem lehet egységesen megítélni, közöttük mind a fejlettségi szintet, mind a gazdasági szerkezet átalakulását, mind pedig a jövőbeni gazdasági és politikai kockázatokat tekintve jelentősek a különbségek. A következő években a meglévő adottságok jelentős különbségei miatt és a politikai stabilizáció, a kialakult gazdaságszerkezet következtében az egyes országok fejlődési pályája az eddigiekhez képest jelentős mértékben eltérően alakulhat. Ugyanakkor indokolt az egységes megközelítés, a régió egyes országai pontosan az etnikai sokszínűség és átfedések miatt kompromisszum-kényszer alatt állnak. Bármely egyik országot érintő nemzetközi lépésnek közvetlen kihatása lehet egy másik országban zajló politikai folyamatokra. A következő időszak legfontosabb kérdései a következő témák körül csoportosíthatóak: 1. Az uniós kapcsolatok keretei a Nyugat-Balkán országaiban 2. Gazdasági átalakulás és fejlődés, versus intézményépítés: a sikeres felzárkózás stratégiái. 3. A bővítés hatásai az Unióra: gazdasági, intézményi, költségvetési és egyéb hatások

Határmenti régiók felzárkózása és az Európai Unió (Dél-Szlovákia, Erdély és a Vajdaság gazdasági átalakulása) (Réti Tamás)

A szomszédos országok határmenti régióinak gazdaságára már nem az egyoldalú elmaradottság a jellemző. A három régiónak különböző a gazdasági kapcsolata az adott nemzetgazdasággal. A periféria lét a földrajzi fekvés miatt előnnyé is változtatható. Az előadás megvizsgálja, hol alakultak ki sikeresebb növekedési gócpontok, illetve milyen okai vannak az elmaradottság folytatódásának. A piaci és szerkezeti reformok terén az erősebb kényszer hatására a környező gazdaságokban nagyobb növekedési potenciál alakulhat ki. Érdemes megvizsgálni a külföldi tőke regionális térnyerését és szerkezeti adottságait. Dél-Szlovákia esetében a régió ugyan elmaradottabb az országos átlaghoz képest, de itt is kialakulnak növekedési központok. Erdély vonatkozásában nagyon eltérő szerkezetű és adottságú szubrégiók találhatók, amelyek között is erős a differenciálódás. Az előadás foglalkozik az egyes megyék komparatív előnyeivel és hátrányaival. A Vajdaság esetében a felzárkózási potenciál a hosszantartó szerkezeti elmaradottság és az elhúzódó válság miatt a többi régióhoz képest gyengébb, de már itt is találhatók kitörési pontok. Az előadás elemzi hogyan kapcsolódik a három szomszédos ország a magyar gazdasághoz elsősorban a külkereskedelem és a tőkemozgások tekintetében. Fontos kérdés, hogy az Európai Unióhoz történő integráció milyen folyamatokat indít be a regionális integráció fejlesztése terén.

Geopolitikai dilemmák a Balkán-félszigeten (Hajdú Zoltán)

A régió belső és külső érdekelt hatalmi tényezőinek „együtműködéséből” egy rendkívül soktényezős, bonyolult képlet alakult ki a Balkán-félszigeten. A délszláv polgárháború és a nemzetközi beavatkozások eredményeként a térség érdek- és kapcsolati rendszerében ellentmondásossá vált. Nem csak arról van szó, hogy mely államok csatlakoztak az Európai Unióhoz, illetve a NATO-hoz, melyeknek milyen középtávú kilátásai vannak az integrálódásra. Az igazi dilemma kettős:

- hogyan lehet elérni a félsziget államai, közösségei között az európai jellegű értékeknek megfelelő együtműködést (belső dilemma),
- hogyan lehet úgy megoldani, illetve garantálni a koszovói státus-helyzetet, hogy az ne vezessen akár világméretű átalakulási folyamatokhoz (a homogén etnikai szállásterületek állami önállósodásához).